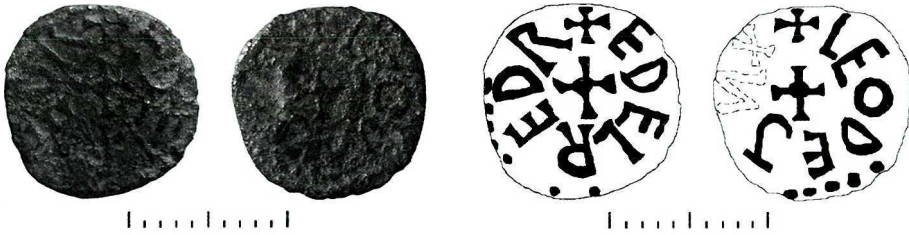

MATEUSZ BOGUCKI

**NORTHUMBRYJSKA STYCA ÆTHELREDA II Z JANOWA POMORSKIEGO
(TRUSO)**

Znaleziska monet europejskich z IX w. na terytorium dzisiejszej Polski należą do dużych rzadkości. Jak do tej pory wszystkie zostały odkryte na jednym stanowisku — osadzie rzemieślniczo-handlowej w Janowie Pomorskim, identyfikowanej z historycznym Truso¹. Niewątpliwie jest to wynikiem dwóch czynników. Przede wszystkim emporium nad jeziorem Drużno było jednym z niewielu miejsc funkcjonujących w tym czasie i mających stałe kontakty handlowe ze Skandynawią i Europą Zachodnią. Drugim czynnikiem jest powszechne, systematyczne i metodyczne używanie w trakcie badań archeologicznych na tym stanowisku wykrywaczy metali. Dzięki temu tylko w 2007 r. odnaleziono prawie 400 monet i ich fragmentów. Większość z nich to drobne siekańce arabskich dirhemów. Wśród nich znalazły się jednak cztery monety europejskie — dwa duńskie denary typu KG 3, połówka denara Ludwika Pobożnego typu XPISTIANA RELIGIO oraz będąca przedmiotem niniejszego opracowania northumbryjska styca (ryc. 1, 2). Moneta została znaleziona w „portowej” części stanowiska (ar XLII/19), w warstwie ornej na głębokości około 5 cm.

¹ O wcześniejszych znaleziskach monet z Truso patrz: M. Czapkiewicz, M. F. Jagodziński, A. Kmietowicz, *Arabische Münzen aus einer frühmittelalterlichen Handwerker- und Handelssiedlung in Janów Pomorski, gm. Elbląg*, Folia Orientalia, XXV, 1988, s. 157–169; A. Bartczak, M. F. Jagodziński, S. Suchodolski, *Monety z VIII i IX w. odkryte w Janowie Pomorskim, gm. Elbląg — dawnym Truso*, WN XLVIII, 2004, z. 1, s. 21–48; S. Suchodolski, *The finding of a Scandinavian coin of the earliest type (KG 3) on the southern coast of the Baltic Sea*, [w:] *Festschrift till Lars O. Lagerqvist*, Stockholm 1989 (Numismatiska Meddelanden XXXVII), s. 425–430; S. Suchodolski, *A coin of Æthelwulf of Wessex from ancient Truso in Poland*, [w:] *Coinage and History in the North Sea World, c. 500–1250. Essays in Honour of Marion Archibald*, red. B. Cook, G. Williams, Leiden–Boston 2005, s. 287–296; M. Bogucki, *Denar Ludwika Pobożnego znaleziony w Janowie Pomorskim — Truso*, WN L, 2006, z. 2, s. 173–180; M. Bogucki, *Coin finds in Viking Age emporium at Janów Pomorski (Truso) and the ‘Prussian phenomenon’*, [w:] *Money Circulation in Antiquity, the Middle Ages and Modern Times. Time, range, intensity. International Symposium on the 50th Anniversary of „Wiadomości Numizmatyczne”. Warsaw 13–14 October 2006*, red. S. Suchodolski, M. Bogucki, Warszawa 2007, s. 79–106.

Ryc. 1, 2. Janów Pomorski, *styca* Æthelreda II. Skala 2:1 (fot. i rys. M. Bogucki)

Northumbria, men. York, Æthelred II (840-848/854-862)², mosiężna³ *styca* z 1. okresu rządów, 840–844. Stemple identyczne z Pirie 211⁴, SCBI 4, nr 326⁵. Waga 0,99 g, ø 12 mm, nieregularny krążek, silnie skorodowany na całej płaszczyźnie, część liter nieczytelna. Na rewersie spory ubytek na powierzchni monety.

Av.: W polu krzyż równoramienny z lekko rozszerzonymi końcami, w otoku +EDELREDR, zewnętrzna obwódka perełkowa. Stempel Pirie 210, 211 (pęknięty łączy się z rewersem z imieniem mincerza Eanreda — Pirie 292–293).

Rv.: W polu krzyż równoramienny z lekko rozszerzonymi końcami, w otoku +LEODEGN[X], zewnętrzna obwódka perełkowa. Stempel Pirie 211.

Znaleziona w Truso *styca* należy do popularnej serii monet Æthelreda II, wybitych przez mincerza Leofthegna. Jednak monety z imieniem króla zapisanym EDELRED R, należące do grupy A według E. J. E. Pirie⁶, oraz z imieniem mincerza w formie LEODEGN X, znane są w niewielkiej liczbie egzemplarzy. Trzy okazy, wybite tymi samymi stemplami co *styca* z Truso, zostały znalezione w skarbie z placu św. Leonarda w Yorku (1843), ukrytym po 849 r. (ryc. 3)⁷. Z tego skarbu pochodzi również *styca*,

² Chronologia panowania kolejnych władców Northumbrii jest przedmiotem dyskusji. Obok tradycyjnego datowania (dla Æthelreda II lata 840.), wynikającego ze źródeł pisanych, zaproponowano chronologię wynikającą ze źródeł numizmatycznych (lata 850.) — H. E. Pagan, *Northumbrian numismatic chronology in the ninth century*, *British Numismatic Journal*, vol. 38, 1969, s. 1–15. Problem ten został omówiony i rozwinięty przez: D. P. Kirby, *Northumbria in the ninth century*, [w:] *Coinage in Ninth-Century Northumbria. The Tenth Oxford Symposium on Coinage and Monetary History*, red. D. M. Metcalf, Oxford 1987 (BAR British Series 180), s. 11–26; S. Lyon, *Ninth-century Northumbrian chronology*, [w:] *Coinage in Ninth-Century Northumbria*, s. 27–41. W niniejszym opracowaniu opieram się na tradycyjnym datowaniu przyjętym przez P. Griersona i M. Blackburna, *Medieval European Coinage. With a Catalogue of the Coins in the Fitzwilliam Museum, Cambridge*, t. 1, *The Early Middle Ages (5th–10th centuries)*, London 1986, s. 302–303.

³ Nie przeprowadzono badań metalograficznych monety z Janowa Pomorskiego. Skład chemiczny egzemplarzy wybitych tymi samymi stemplami (por. niżej), jest następujący: Pirie 210a (Cu 70,4%, Zn 13,9%, Ag 2,6%, Sn 8,1%), Pirie 211 (Cu 74,3%, Zn 11,2%, Ag 3,4%, Sn 6%) — E. J. E. Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria c. 700–867 in the Yorkshire Collections*, Llanfyllin 1996, s. 68.

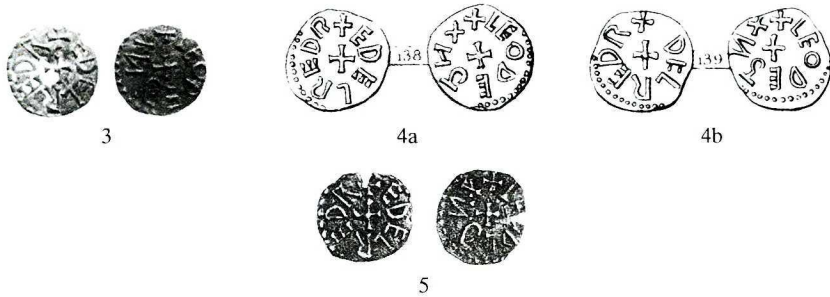
⁴ Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria*, s. 91–92, nr 211.

⁵ G. Galster, *Sylloge of Coins of the British Isles*, vol. 4, *Royal Collection, Copenhagen. Part I. Ancient British and Anglo-Saxon Coins*, London 1964, nr 326.

⁶ Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria*, s. 38.

⁷ Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria*, s. 16–17, nr 211, 211a, 211b.

wybita tym samym stemplem awersu oraz innym rewersu, z odmiennie zapisanym imieniem Leofthegna⁸. Dwa następne wchodziły w skład depozytu ukrytego w Bolton Percy (1847), North Yorkshire, ukrytego również po 849 r.⁹ Dwa kolejne pochodzą z największego skarbu *stycas* odnalezioneego w Hexham, Northumberland, ukrytego po 844, około 845–846 r. Monety te są znane głównie z XIX-wiecznych rycin Johna Adamsona (ryc. 4a-b)¹⁰, stąd trudno ocenić, czy pochodzą z tych samych stempli, co wydaje się jednak bardzo prawdopodobne. Ponadto znane są dwie monety z tych samych tłoków, nie posiadające jednak metryki znalezienia. Pierwsza była częścią kolekcji Geoga Barona, i znajduje się obecnie w zbiorach Leeds City Museum¹¹, druga wchodzi w skład kolekcji numizmatycznej Muzeum Narodowego w Kopenhadze (ryc. 5)¹². Pęknięty stempel awersu łączy się również z innym stemplem rewersu, na których widnieje imię mincerza Eanreda. Monety takie wystąpiły we wspomnianym już skarbie z Yorku¹³. Łańcuch połączeń stempli, do którego zalicza się *stycas* z Truso, jest o wiele bardziej rozbudowany, w tym miejscu nie ma jednak potrzeby jego dokładnego przedstawienia.

Ryc. 3, 4a-b, 5. *Stycas* Æthelreda II z Yorku, Hexham i Muzeum Narodowego w Kopenhadze, wybite tą samą parą stempli co *stycas* z Janowa Pomorskiego (Pirie 1996, Pirie 1987, Galster 1964)

W okresie od VIII do IX w. pojawiają się na nadbałtyckich wybrzeżach nieliczne monety importowane z zachodu. Są to przede wszystkim denary karolińskie oraz anglosaskie lub fryzyjskie *sceattas*¹⁴. Na tym tle zupełnie wyjątkowe są znaleziska northumbryjskich, brązowych *stycas*. Monety te zestawili R. Wiechmann¹⁵ oraz E. J. E.

⁸ Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria*, s. 15, nr 210.

⁹ Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria*, s. 17–18, nr 211c, 211d.

¹⁰ E. J. E. Pirie, *Adamson's Hexam plates*, [w:] *Coinage in Ninth-Century Northumbria*, s. 291, nr 138, 139.

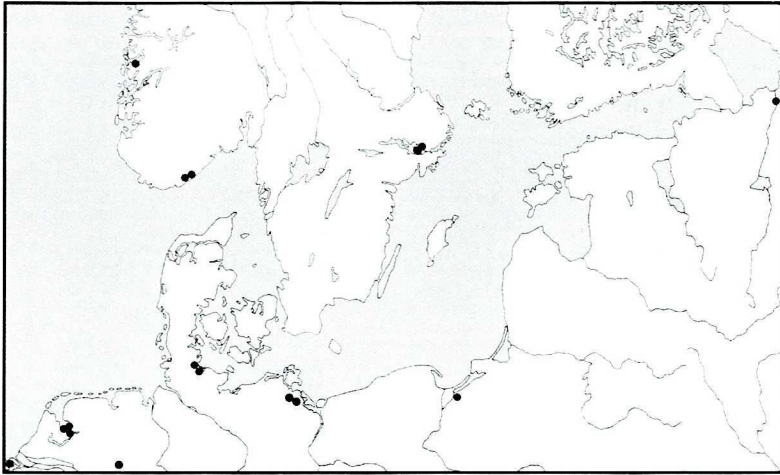
¹¹ Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria*, s. 17–18, nr 211e.

¹² Galster, *Sylloge*, 4, nr 326.

¹³ Pirie, *Coins of the Kingdom of Northumbria*, nr 292, 292a, 293, 293a.

¹⁴ Bartczak, Jagodziński, Suchodolski, *Monety z VIII i IX w. odkryte w Janowie Pomorskim*, p. 32–45; Bogucki, *Denar Ludwika Pobożnego znaleziony w Janowie Pomorskim*, s. 173–180, tam dalsza literatura.

¹⁵ R. Wiechmann, *Souvenirs aus England? Zwei northumbrische „Stycas” gefunden in Schleswig-Holstein*, [w:] *Studien zur Archäologie des Osteseeraumes. Von der Eisenzeit zum Mittelalter. Festschrift für Michael Müller-Wille*, red. A. Wesse, Neumünster 1998, s. 453–460;

Ryc. 6. Znajdźiska northumbryjskich *stycas* poza Wyspami Brytyjskimi (oprac. M. Bogucki)

Pirie¹⁶. Od tego czasu doszły jednak nowe odkrycia. W sumie poza Wyspami Brytyjskimi zarejestrowano tylko 17 egzemplarzy *stycas* (ryc. 6). Cztery z nich znaleziono na terenie Fryzji¹⁷, w tym trzy wybite przez Eanreda ok. 810–840 r. (Monne, Eadui, Fordred), pochodzą z emporium Dorestad. Czwartą, wybitą przez Wigmuną w latach 837–854 (Edilward), odkryto w miejscowości Schouwen. Dwie *stycas* odkryto również w dorzeżu Renu: moneta Eanreda wystąpiła w Moguncji¹⁸, a drugą odnaleziono w Zutphen¹⁹. Dwie kolejne, nieopublikowane jeszcze *stycas* odkryto w Menzlin²⁰. W Skandynawii znaleziono siedem takich monet. Dwie *stycas* Eanreda (Herred), przerobione na odważniki poprzez przymocowanie ich do sztabek ołowiu (ryc. 7), znaleziono w pochówku wojownika w Norweskim Vig, Fjære²¹. Trzecią norweską *stycą*, tego samego władcy, odkryto niedawno w Hjellevig, Sogn og Fjordane²². Kolejne dwa egzemplarze znale-

R. Wiechmann, *Hedeby and Its Hinterland: A Local Numismatic Region*, [w:] *Silver Economy in the Viking Age*, red. J. Graham-Campbell, G. Williams, London 2007, s. 39–40; R. Wiechmann, *Haithabu und sein Hinterland — ein lokaler numismatischer Raum? Münzen und Münzfunde aus Haithabu (bis zum Jahr 2002)*, *Berichte über die Ausgrabungen in Haithabu*, 36, 2007, s. 211–213, 261 (nr 59), 275.

¹⁶ E. J. E. Pirie, *Thrymsas, sceattas and stycas of Northumbria. An Inventory of Finds recorded to 1997*, *Northumbrian Numismatic Studies*, 2, 2000, s. 90.

¹⁷ Pirie, *Thrymsas, sceattas and stycas of Northumbria*, s. 90, nr 293, 294.

¹⁸ Pirie, *Thrymsas, sceattas and stycas of Northumbria*, s. 90, nr 296; Ch. Stoess, *Die Münzen*, [w:] E. Wamers, *Die mittelalterlichen Lesefunde aus der Löhrrasse (Baustelle Hilton II) in Mainz*, *Mainzer Archäologische Schriften*, 1, 1994, s. 178, nr 26; Wiechmann, *Hedeby and Its Hinterland*, s. 40.

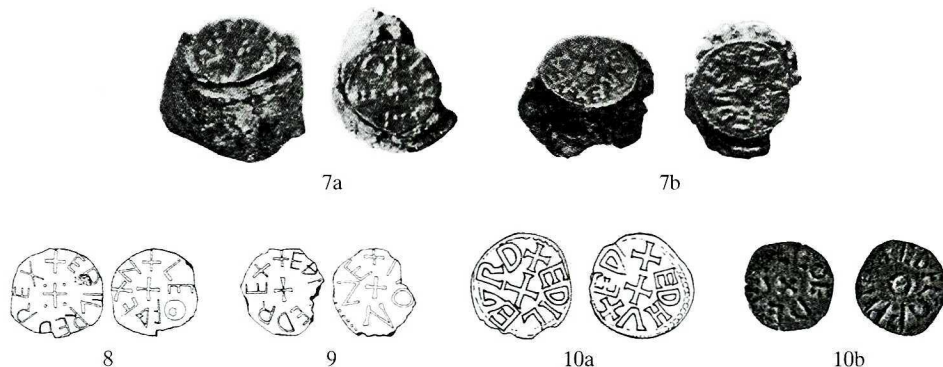
¹⁹ A. Willemsen, *Wikinger am Rhein, 800–1000*, Stuttgart 2004, s. 134–136; Wiechmann, *Hedeby and Its Hinterland*, s. 40.

²⁰ Wiechmann, *Hedeby and Its Hinterland*, s. 40.

²¹ K. Skaare, *Coins and Coinage in Viking-Age Norway*, Oslo 1976, s. 44–45, 144, Pl. IV.12–13; Pirie, *Thrymsas, sceattas and stycas of Northumbria*, s. 25–26, 90.

²² Moneta nieopublikowana. Informacja ustna dr Eliny Screen, Cambridge.

ziono w południowej Danii — po jednej w porcie Hedeby i na osadzie w Schuby²³ (ryc. 8, 9). Pierwsza przez mincerza Leofthegna dla Æthelreda II, druga przez Monne dla Eanreda. Dwie *stycas* Æthelreda II znaleziono w grobach nr 29 i 176 (ryc. 10a-b) w Birce²⁴. Najdalej wysuniętym na wschód znaleziskiem tego rodzaju monety jest egzemplarz pochodzący ze Starej Ładogi²⁵.

Ryc. 7a-b. Vig, Fjære, Norwegia. *Stycas* Eanreda przerobione na odważniki (Skaare 1976)

Ryc. 8. Hedeby, Niemcy. *Styca* Æthelreda II (Wiechmann 1998)

Ryc. 9. Schuby, Niemcy. *Styca* Eanreda (Wiechmann 1998)

Ryc. 10a-b. Birka, Szwecja. *Stycas* Æthelreda II z grobów nr 29 i 176 (Arbman 1940)

Wracając do znalezionej w Truso *styca*, należy zwrócić uwagę, że w odróżnieniu od pozostałych monet europejskich pochodzących z tego stanowiska (denary Ludwika Pobożnego, *sceat* Wodan/monster, denary duńskie, pens Æthelwulfa), nie została przerobiona na ozdobę. Wynika to zapewne z faktu, że została wykonana z mosiądzu, a nie ze srebra. Fakt pozostawienia *styca* w nienaruszonej postaci może jednak rzucić pewne światło na charakter pozostałych monet europejskich, pozbawionych funkcji pieniężnych. Otóż można z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że moneta z Northumbrii została do Truso przywieziona przez kupców, którzy traktowali ją jako środek płatniczy. Dopiero na miejscu *styca* została zgubiona lub odrzucona przy transakcji. O ile denary srebrne były przerabiane na ozdoby już w Skandynawii i w związku z tym trudno jednoznacznie rozstrzygnąć, czy egzemplarze z Truso dotarły tu jako

²³ Wiechmann, *Souvenirs aus England?*, s. 453–460. *Styca* z Schuby została błędnie określona jako moneta Æthelreda II, por. Pirie, *Thrymsas, sceattas and stycas of Northumbria*, s. 90, nr 287, 298.

²⁴ H. Arbman, *Birka. Die Gräber. Tafeln*, [w:] *Birka. Untersuchungen und Studien*, vol. I, Stockholm 1940, Taf. 141:1,2; Arbman, *Birka. Die Gräber. Text*, [w:] *Birka. Untersuchungen und Studien*, vol. I, Stockholm 1943, s. 12, 75, Abb. 11:7; M. A. S. Blackburn, K. Jonsson, *The Anglo-Saxon and Anglo-Norman element of north European coin finds*, [w:] *Viking-Age Coinage in the Northern Lands. The Sixth Oxford Symposium on Coinage and Monetary History*, red. M. A. S. Blackburn, D. M. Metcalf, Oxford 1981 (BAR International Series 122:i), s. 150; E. Wiséhn, *Myntfynd från Uppland*, [w:] *Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen 4*, Stockholm 1989, s. 25.

²⁵ Moneta niepublikowana. Informacja ustna dr Marka Blackburna, Cambridge.

pieniądz czy już jako ozdoby²⁶, o tyle przykład brązowej *styca* pokazuje, że monety europejskie sporadycznie mogły napływać na południowe wybrzeża Bałtyku jeszcze w charakterze środka płatniczego i dopiero na miejscu były wykluczane z obiegu pieniężnego.

Jako rejon, z którego przywieziono *styca* oraz pozostałe monety europejskie, należy bez większych wątpliwości wskazać Danię, a w szczególności południową Jutlandię z głównymi ośrodkami w Ribe i Hedeby, które niewątpliwie pośredniczyły w kontaktach handlowych z Wyspami Brytyjskimi. Warto przypomnieć, że część badaczy przypisuje do mennicy w Ribe nie tylko *sceattas* Wodan/monster, ale i denary typu KG 5, uznawane dotychczas za wybijane w Hedeby²⁷. Wraz ze znaną informacją o podróży Wulfstana do Truso, która miała zapewne miejsce około 880 r., świadczy to, że związki Truso z południową Jutlandią były bardzo silne. Wynika to również z innych materiałów wykopaliskowych²⁸.

Uderzająca jest zbieżność chronologiczna *styca* z drugą monetą anglosaską znalezioną wcześniej na osadzie — pensum Æthelwulfa z Wessexu, wybitym w latach 842–845²⁹. Tylko nieco starsze są cztery denary duńskie (KG 3 i KG 5) i oba denary Ludwika Pobożnego typu XPISTIANA RELIGIO. Wyjątkiem od tej reguły jest starsza o niemal stulecie *sceatta* Wodan/monster³⁰. Taka jednolitość chronologiczna monet europejskich pochodzących z różnych ośrodków wskazuje, że to w 2. ćwierci IX w. za pośrednictwem Duńczyków ustabilizowały się kontakty dalekosiężne Truso

²⁶ Bartczak, Jagodziński, Suchodolski, *Monety z VIII i IX w. odkryte w Janowie Pomorskim*, s. 43.

²⁷ O przypisaniu *sceattas* Wodan/monster do mennicy w Ribe patrz D. M. Metcalf, *A note on sceattas as a measure of international trade, and on the earliest Danish coinage, [w:] Sceattas in England and on the Continent. The Seventh Oxford Symposium on Coinage and Monetary History*, red. D. Hill, D. M. Metcalf (eds.), Oxford 1984 (BAR British Series 128), s. 159–164; D. M. Metcalf, *Thrymsas and sceattas in the Ashmolean Museum Oxford*, vol. II, London 1993, s. 275–293; D. M. Metcalf, *Single finds of Wodan/monster sceattas in England and their interpretation for monetary history*, Nordisk Numismatisk Årsskrift 2000–2002 [2006], s. 127–131. Krytykę tej hipotezy przedstawili B. Malmer, K. Jonsson, *Sceattas och den äldsta nordiska myntningen*, Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad (dalej NNUM), 1986, nr 4, s. 66–69 oraz S. Suchodolski — por. Bartczak, Jagodziński, Suchodolski, *Monety z VIII i IX w. odkryte w Janowie Pomorskim*, s. 41–42. O atrybucji denarów KG 5 i KG 6 do mennicy w Ribe patrz D. M. Metcalf, *Viking-Age Numismatics 2. Coinage in the Northern Lands in Merovingian and Carolingian Times*, Numismatic Chronicle, 156, 1996, s. 416–419, D. M. Metcalf, *Kan Hedeby mønter også være præget i Ribe og Birka?*, NNUM, 1996, nr 5, s. 74–77. Z częścią tych teorii polemizuje L. Kierkegaard, *Ribe og Hedeby er Nordens ældste mønter*, NNUM, 1997, nr 1, s. 6–7.

²⁸ M. F. Jagodziński, *Rejon ujścia Wisły we wczesnym średniowieczu. Struktura zasiedlenia i stosunki etniczne*, [w:] *Pogranicze polsko-pruskie w czasach św. Wojciecha. Materiały z konferencji 18–19 września 1997 r. Elbląg*, red. M. F. Jagodziński, Elbląg 1999, s. 47–61; M. F. Jagodziński, *Czy Elbląg był kontynuacją Truso? Jeszcze jeden głos w dyskusji*, [w:] *Archaeologia et Historia Urbana. Pamięci Tadeusza Nawrołskiego*, red. R. Czaja, G. Nawrołska, M. Rębkowski, J. Tandecki, Elbląg 2004, s. 100.

²⁹ Suchodolski, *A coin of Æthelwulf of Wessex from ancient Truso*, s. 289.

³⁰ Bartczak, Jagodziński, Suchodolski, *Monety z VIII i IX w. odkryte w Janowie Pomorskim*, s. 32–42; Bogucki, *Denar Ludwika Pobożnego znaleziony w Janowie Pomorskim*, s. 173–174.

z Europą zachodnią. Bez jednoznacznej odpowiedzi pozostaje pytanie, czy są to tylko „pamiątki z Anglii”, jak to określił R. Wiechmann, czy też obecność tych monet świadczy o jakiś bardziej trwałych kontaktach w IX wieku pomiędzy Wysoczyzną Elbląską, południową Jutlandią i Wyspami Brytyjskimi. Porównanie monet z innymi zabytkami odkrytymi w Truso i najbliższej okolicy zdaje się wskazywać jednak na tę drugą możliwość. Anglosaski pens i northumbryjska *styca* należą do z najmłodszych monet, jakie znaleziono w Janowie Pomorskim. Do dziś nierozwiązana, mimo przedstawienia wielu propozycji³¹, pozostaje zagadka, co wydarzyło się po połowie IX wieku, że w Truso i niemal całych Prusach, mimo utrzymania dalekosiężnych kontaktów handlowych, przestano używać monet.

Niezależnie od możliwych interpretacji wystąpienia northumbryjskiej *styca* w pruskim Truso, znalezisko to należy do wyjątkowych i ważnych. I mimo, że nie przynosi istotnych odpowiedzi na szereg pytań związanych z obiegiem i funkcjonowaniem pieniądza w Truso, to z pewnością znacznie poszerza naszą wiedzę o dalekosiężnych kontaktach w IX w.

Już po oddaniu tekstu do druku, odkryto w Truso kolejne monety europejskie, w tym drugi egzemplarz *styca* (przed konserwacją czytelne wyłącznie imię mincerza Monne), denar XPISTIANA RELIGIO Lothara I oraz fragment fryzyjskiego naśladownictwa triensa z Dorestad typu Madelinus.

Kontakt z autorem:

Mateusz Bogucki

Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk

Al. Solidarności 105

00-140 Warszawa

matbogu@yahoo.com

MATEUSZ BOGUCKI

A NORTHUMBRIAN STYCA OF ÆTHELRED II FROM JANÓW POMORSKI
(ANCIENT TRUSO) IN POLAND

(Summary)

Since 1982 extensive excavations have been held in the Viking Age emporium at Janów Pomorski on the south coast of the Baltic Sea, near the town of Elbląg. The site is most probably the well known historical Truso, described by Wulfstan around 880 A.D. Up to 2007, among c. 1000 dirhams, only nine western European coins have been found there, *i.e.* one Wodan/monster sceat, four Danish coins of KG 3 and KG 5 types, two XPISTIANA RELIGIO deniers of Louis the Pious and one penny of King Æthelwulf of Wessex, struck in Rochester. The latest western European coin found at Truso is a Northumbrian *styca* of Æthelred II (fig. 2). The coin was found in August 2007 in the ‘harbour’ area, in the ploughed soil.

³¹ Bogucki, *Coin finds in Viking Age emporium at Janów Pomorski (Truso) and the ‘Prussian phenomenon’*, s. 79–106.

The styca from Truso belongs to a very popular series of Æthelred II's coins struck by moneyer Leofthagn. Nine die-identical specimens are known. Three coins have been found in a hoard at Saint Leonard's Place in York in 1843 (fig. 3). Two specimens constituted a part of a hoard from Bolton Percy, North Yorkshire. Two others come from the biggest hoard of stycas, discovered in Hexham, Northumberland. Additionally, two other coins of uncertain provenance are known (Leeds City Museum, National Museum in Copenhagen).

During the eighth and the ninth centuries only a small number of western European coins arrived at the coast of the Baltic Sea. Those are mostly Carolingian deniers, Anglo-Saxon pennies and Frisian sceattas. The finds of Northumbrian stycas here are truly exceptional. Outside the British Isles, only 17 specimens have been recorded (fig. 6). Four of them were found in Frisia: three, struck by Eanred around 810–840 AD., come from the Dorestad emporium; the fourth, struck by Wigmund in the years 837–854, has been found at Schouwen. Two other stycas have been found in the basin of the river Rhine: Eanred's coin has been found in Mainz; another one in Zutphen. Two further coins, still unpublished, have been found in Menzlin. Seven stycas have been found in Scandinavia. Two of them, struck by Eanred, were mounted on lead weights (fig. 7a-b); they were discovered in a warrior's grave in the Norwegian Vig, Fjære. A third such styca has been recently found in Norway in Hjelle, Sogn og Fjordane. Two more specimens were discovered in southern Denmark: one in the harbour of Hedeby, another in the settlement of Schuby (fig. 8, 9). Both were struck during the reign of Eanred. Two Æthelred II stycas have been found in graves number 29 and 176 (fig. 10a-b) in Birka in Sweden. So far, the eastern-most find of such a kind has been recorded in Staraia Ladoga in northern Russia.

Returning to the styca found in Truso, it has to be emphasized that, unlike other European coins from this site, it has not been re-made into a piece of jewellery. That can be explained by the fact that it is a bronze coin, not silver. That this styca was kept in its original form can be of significance in the explanation of the function of other European coins deprived of their monetary character. So it is very likely that this coin was brought to Truso by tradesmen who regarded it as a means of payment. There it was lost or rejected in trade. Other silver pennies might have been re-made into jewellery already in Scandinavia; it is therefore difficult to say whether they were brought here to function also as money, or exclusively as jewellery. However the bronze styca shows that European coins could have been brought to the southern coasts of the Baltic Sea to function as means of payment, and only there might they have lost their monetary function.

As to the area from which the styca could have been brought to Truso, the most likely source is Denmark, and especially southern Jutland with its main settlements in Ribe and Hedeby. Those settlements were involved in the trade between the British Isles and other parts of Europe. This, and the well known fact of the journey undertaken by Wulfstan to Truso around 880, show that the ties between Truso and southern Jutland were strong.

The chronological correspondence of the styca with another Anglo-Saxon coin, a penny of Æthelwulf struck between 842 and 845 AD, is notable. Only a little bit older are four Danish coins and two deniers of Louis the Pious. The Wodan/monster sceat, almost a century older, is exceptional. Still, such chronological coherence of European coins from various countries proves that the contacts between Truso and Western Europe were established in the second quarter of the ninth century through Danish tradesmen. It is impossible to determine, however, whether those artefacts are merely "souvenirs from England", as R. Wiechmann described them, or evidence of lasting ties between the Elbląg Heights, southern Jutland and the British Isles in the ninth century AD. The comparison of coins with other artefacts from Truso suggests that the latter possibility is the more likely. The West-Saxon penny and the Northumbrian styca are among the latest coins found at Truso. Today it is still uncertain, despite the publication of many theories, what caused the cessation of coin usage in Truso after the mid-ninth century, at a time when long-distance trade contacts were still alive.